

KENTSEL DIŞ MEKÂN LARDAN PARKLARA ERGONOMİK STANDARTLAR ÇERÇEVESİNDEN BİR BAKIŞ; KONYA ÖRNEĞİ

Yavuz ARAT¹, Merve BULANIK^{2*}

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Mühendislik- Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

ORCID No: <http://orcid.org/0000-0002-9145-2648>

² Necmettin Erbakan Üniversitesi, Mühendislik- Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

ORCID No: <http://orcid.org/0000-0002-1599-1340>

Anahtar Kelimeler

Antropometri
Ergonomi
Kentsel dış mekân
Park
Tasarım yaklaşımı

Öz

Kentsel dış mekânlar arasında yer alan parklar; insanların toplanma, dinlenme, eğlenme gibi birçok aktiviteyi yapıp sosyalleşmesine olanak sağlayan açık ve/veya yarı açık alanlardır. Kentlerin tarih boyunca değişim gösteren sosyo-kültürel yapı ve kullanıcı ihtiyaçlarına paralel olarak birçok kez değişime uğramış veya uğrayacak olması, doğal olarak kentlerle beraber bu alanların değişimini de kaçınılmaz kılmıştır. İnsanlar kadar kent kimliği üzerinde de etkisi olan bu açık ya da yarı açık alanlar ile alanlarda kullanılan donatıların hem kullanıcılara uygun olacak şekilde tasarlanıp uygulanması hem de kentin estetik değerine katkı sağlayacak yenilik ve nitelikte olması gerekmektedir. Kullanıcı istek ve gereksinimleri ön planda tutularak oluşan bu alanların yer seçiminden, uygulanmasına birçok değişkene maruz kalarak gelişimini sürdürdüğü düşünülmektedir. Tüm bu yaklaşımlar ışığında yeni nesil uygulanan kentsel dış mekân olan parkların kullanıcı üzerinden değerlendirilmesi düşünülmüş, bu kapsamda Konya kentinde uygulanmış üç adet kentsel park seçilmiştir. Konya kent merkezinde yakın dönemde faaliyete giren ve belli konseptler çerçevesinde oluşturulan kentsel ölçekte faaliyet gösteren parklardan; "Selçuklu Kanyon Park, Meram Millet Bahçesi ve 80 Binde Devr-i Âlem Parkı" çalışma kapsamında ayrıntılı olarak incelenmiştir. Seçilen bu parklar kentsel dış mekân niteliğinde, çevresel etki değeri olan, büyük ölçekli nitelikli açık, yarı açık ve kapalı hacimlere sahip olan alanlardır. Bu alanlar üzerinden parkların tasarım kriterleri, yenilikçi yaklaşımları ve parklarda yer alan donatıların ergonomik standartlara uygunluğu; proje, görsel-yazılı bilgi ve alanda yapılan gözlem, fotoğrafçılık, ölçümler ışığında değerlendirilmiştir.

A GLANCE FROM URBAN OUTDOOR PLACES FROM THE FRAMEWORK OF ERGONOMIC STANDARDS; KONYA EXAMPLE

Keywords

Anthropometry
Ergonomics
Urban outdoor
Park
Design approach

Abstract

Among the urban outdoor spaces; It is an open and / or semi-open space that allows people to socialize and perform many activities such as gathering, resting and having fun. The fact that cities have changed or will be changed many times in parallel with the socio-cultural structure and user needs that have changed throughout history has made the change of these areas inevitable with the cities. These open or semi-open spaces and the equipment used in the areas, which have an impact on the identity of the city as well as the people, should be designed and applied in a way that is suitable for the users, and should be of innovation and quality that will contribute to the aesthetic value of the city. It is thought that these areas, which are formed by prioritizing user wishes and needs, continue to develop by being exposed to many variables from location selection to implementation. In the light of all these approaches, the evaluation of the parks, which are the urban outdoor spaces applied in the new generation, over the user, is considered and three urban parks implemented in the city of Konya have been selected. Among the three parks that have been operating in the city center in Konya in the near term and established within the framework of certain concepts; "Selçuklu Kanyon Park, Meram Millet Bahçesi and 80 Binde Devr-i Âlem Park" will be examined in detail. These selected parks are urban outdoor spaces with environmental impacts and large-scale open, semi-open and closed spaces. The design criteria of the parks, innovative approaches and the suitability of the facilities in the parks according to the ergonomic standards; the project will be examined in the light of visual-written information and observation, photographing and measurements made in the field.

Araştırma Makalesi

Research Article

Başvuru Tarihi : 26.11.2019

Submission Date : 26.11.2019

Kabul Tarihi : 12.06.2020

Accepted Date : 12.06.2020

* Sorumlu yazar e-posta: mrvblnk23@hotmail.com

1. Giriş

Kentsel dış mekânlar, insanların hoşça vakit geçirmelerini sağlayan toplumun tüm bireylerinin kullanımına açık ortak etkinlik alanlarıdır (Altuğ ve Gülgün, 2006). Kentsel donatı elemanları ise yaşadığımız çevrede (yol, sokak, meydan, park, bahçe...) yer alan oturma, dinlenme, eğlenme, konfor, spor, ulaşım vb. farklı işlevlere cevap veren ve böylece toplumun yaşam kalitesini arttıran ve kolaylaştıran peyzaj unsurlarıdır (Karayılmazlar, 2017).

Kentsel dış mekânlar arasında yer alan park-bahçeler, insanların sosyalleşme mekânları olup insanlar üzerinde olduğu kadar kent kimliği ve kent kültürü üzerinde de etki göstermektedirler. Bu nedenle diğer kentsel alanlar gibi park-bahçelerde kullanılacak donatılar da kent kimliğine uygun, çevreye ve insana uyumlu, gerekli güvenlik ve konfor şartlarını sağlayan ve kentlinin yaşam kalitesini arttıracak tasarım anlayışına sahip olmalıdır (Külekcı, 2018).

Kentsel mekânların daha yaşanılabilir hale gelmesi, mekânların sınırlandırılması/tanımlanması/estetik değerinin artması ayrıca kullanıcılarının istek ve ihtiyaçlarının karşılanması ergonomik standartlara uygun donatılar ile mümkün olacaktır (Akın ve Koca, 2002; Akın ve Koca, 2004; Parsons, 2000). Bu nedenle tüm kentsel alan tasarımlarında olduğu gibi park tasarımlarında da insanın sağlığını, güvenliğini, verimliliğini amaç edinen ergonomi disiplini öne çıkmaktadır (Karayılmazlar, 2017).

18. yüzyılın sonlarına doğru askeri ekipmanların kullanıcıya uygunluğunun sağlanması başta olmak üzere tıbbi kayıtlar elde etme ve ticari ürün tasarımında insanın vücut ölçüleri kullanılmaya başlanmıştır (Kahraman, 2013). Bu vücut ölçüleri, anatomi, psikoloji, fizyoloji, sosyoloji gibi birçok disiplinin mühendislikle birleşmesine ve böylece insan faktörleri mühendisliği olarak da adlandırılan ergonomi biliminin doğmasına yol açmıştır (Arat ve Kurumak, 2018; Kaya ve Özok, 2017).

Ergonomi; insanın rahat, güvenli, etkili ve üretken olabilmesi için insana ait yapısal, boyutsal, fiziksel ve psiko-sosyal özellikleri dikkate alarak "insan-makine/iş-çevre" arasındaki uyumu sağlamayı amaç edinen çok disiplinli bir bilim dalıdır (Chapanis, 1995). İnsan ihtiyaç ve faaliyetleri ile diğer sistemler arasındaki dengeyi sağlamak adına tasarımlar için gerekli ilke, teori, veri ve tüm yöntemleri kapsayan ergonomi disiplini, ürün tasarımı ve yapılacak işin kalitesini arttırmak için insan vücudunun ve eylem alanının ölçülerini inceleyen antropometri biliminin

yararlanmaktadır (Durgun, 2010; Karatay, 2009; Osborne, 1995).

1926 yılında Legros ve Weston tarafından vücudun değişik duruş ve oturuş biçimleri (postür) dikkate alınarak çalışanların rahatlığı için geliştirdikleri oturma birimleri çalışmaları, günümüz antropometrisinin temeli kabul edilmektedir. Antropometrik veriler, toplum, yaş, cinsiyet, spor, beslenme gibi birçok faktöre bağlı değişkenlik göstermektedir. Günümüzde ürün ve çevre tasarımında ülkelerin insanları için belirlediği standart vücut ölçüleri kullanılmaktadır (Grandjean, Jenni ve Rhiner, 1988).

1.1. Çalışmanın Amaç ve Kapsamı

Kentsel dış mekânlar arasında yer alan ve toplumun yaşam kalitesini doğrudan etkileyen park-bahçe tasarımları, kent statüsünü etkilemekte olup bu mekânların ve mekânlara ait donatıların niteliklerinin sorgulanması gerekmektedir. Bu düşünce ile çalışmada, Konya kent merkezinde yakın dönemde belli konseptler çerçevesinde tasarlanan ve kentsel ölçekte faaliyet gösteren üç parkın nitelikleri ve parklarda bulunan donatıların ergonomik standartlara uygunluğunun incelenmesi ve eksiklikler için öneriler sunulması amaçlanmıştır. Çalışma ile kentsel ölçekteki parkların biçimlenişine ve kullanılan donatılara ergonomik veriler kapsamında bir bakış açısı geliştirilmesi istenmiştir.

Çalışma kapsamında kentsel dış mekânlar ile bu mekânlarda yer alan donatı elemanları ve ergonomi-antropometri kavramları incelenmiştir. Daha sonra alan çalışması olarak seçilen Selçuklu Kanyon Park, Dutlu Koruluğu Meram Millet Bahçesi ve 80 Binde Devr-i Âlem Parkının tasarım yaklaşımları ve parklarda yer alan kentsel donatı elemanları analiz edilerek parkların antropometrik verilere bağlı oluşturulan ergonomik standartlara uygunluğu değerlendirilmiştir. Son olarak seçilen parklarda gözlenen eksiklikler için öneriler geliştirilerek alan ve donatıların, kullanıcılarına maksimum fayda sağlaması istenmiştir.

2. Bilimsel Yazın Taraması

Çalışma konusunun belirlenmesinin ardından literatür taraması yapılarak benzer çalışmalar incelenmiş ve yararlanacağımızı düşündüğümüz çalışmalar detaylı incelenmiştir. Özellikle kavramsal çerçeveye hâkimiyetin sağlanması için yerli ve yabancı birçok akademik çalışmadan yararlanılmıştır. İncelenen bazı kaynaklar şu şekildedir: Kaya ve Özok (2017)'un "Tasarımda Antropometrinin Önemi" ve Parsons (2000)'a ait

“Environmental, Ergonomics; A Review of Principles. Method and Models, Applied Ergonomics” isimli çalışmada ergonomi ve antropometri kavramları incelenmiş; Kahraman (2013)’a ait “Türkiye’de Antropometrik Verilere Göre Ofiste Ergonomik İşyeri Tasarımı” ve Karayılmazlar (2017)’in “Kamusal Alanların Kentsel Ergonomi Açısından İrdelenmesi, Bartın Örneği” adlı yüksek lisans tez çalışmalarından da hem kavramsal çerçevede hem de donatı elemanlarının sınıflandırılması ve standartlarının belirlenmesi konularında faydalanılmıştır.

Konya kentinin çeşitli bölgelerinde yer alan ve tasarımlarıyla/konseptleriyle ilgi çeken kentsel ölçekte yapılmış üç adet parkın, ergonomi kriterlerine göre incelendiği bu çalışmanın, günümüzde halen var olan ya da yapılmakta olan parklar için bir altyapı oluşturacağı düşünülmektedir. Ayrıca incelenen örneklerde gözlemlenen eksik ve yetersiz bulunan donatılar ile malzemelerin yenilenerek /değiştirilerek kullanıcılarına en etkin bir biçimde fayda sağlaması çalışmanın ulaşması istenen yönü olmuştur.

3. Yöntem

Konya kentinde son dönemde hızla sayıları artan kentsel ölçekteki park-bahçelerin ergonomik standartlara uygunluğunun sorgulanmasını konu alan bu çalışmada, kent merkezinde yer alan ve kendine özgü farklılıklar barındıran Selçuklu Kanyon Park, Meram Millet Bahçesi ve 80 Binde Devr-i Âlem Parkları çalışma alanı olarak belirlenmiştir.

Çalışma konusu ve çalışma alanının belirlenmesinin ardından bir yandan literatür taraması yapılırken bir yandan da alana dair veriler toplanmaya ve yerinde gözlem ile alan hakimiyeti sağlanmaya çalışılmıştır. Şehir içi yollar- özürü ve yaşlılar için sokak, cadde, meydan ve yollarda yapısal önlemlerin tasarım kurallarını kapsayan TS 12576 standartları ve incelenen çalışmalardan elde edilen bilgiler ışığında çalışma alanında yer alan kentsel donatılara ait ergonomik standartlar Tablo 1’de toplanmıştır (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011).

Tablo 1. Donatı Elemanlarının Ergonomik Standartları (Altuğ ve Gülgün, 2006; Karayılmazlar, 2017; Külekçi, 2018; Karatay, 2009; Akyol, 2006; Aydoğdu, 2017; T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011)

TABAN ELEMANLARI	Kaldırım	<ul style="list-style-type: none"> -Bordür taşının yerden yüksekliği 3-15cm arasında olmalı -Başlangıç ve bitişlerde rampa yer almalı -Tekerlekli sandalye kullanımı da düşünülerek en az 150cm genişliğinde olmalı -Zemin kaplaması, yürüyüşü kolaylaştıracak ve takılmayı önleyecek malzemeden oluşmalı -Kaldırım boyunca görme engelliler için hissedilir yüzey oluşturulmalı -Yaya kaldırımının genişliğine bağlı olarak, taşıt yolu ile kaldırım kenarına dikilecek, ağaçlar, elektrik, trafik işaretleri direkleri ile süs bitkileri, çiçeklik/saksılar, yaya korkulukları vb. tesisler bordür taşı dahil, yaya kaldırımı boyunca en az 75 cm en çok 120 cm genişliğinde bir şerit içinde bir hizada düzgün olarak yerleştirilmeli
	Yaya Yolu	<ul style="list-style-type: none"> -%1-3 arasında olması gereken yol eğimi, uzun mesafede maksimum %5, kısa mesafede ise maksimum %10 olmalı -Engelli bireylerin kullanımı göz önünde tutularak yol genişliği en az 150 cm olmalı -Kaygan olmayan ve düşme riski oluşturmayan zemin kaplama malzemesi tercih edilmeli
	Koşu Yolu	<ul style="list-style-type: none"> -Bir kişinin koşacağı yol 150 cm genişliğinde olmalıyken eğim ise %1-3 arasında olmalı -Zemin kaplaması rahat koşu yapmayı sağlayacak malzemelerden tercih edilmeli

	Merdiven	<ul style="list-style-type: none"> -Basamak genişliği 30 cm, riht yüksekliği ise maksimum 15cm olmalı - Açık alanlardaki merdiven genişliği en az 180 cm olmalı -Görme engelli bireyler için merdiven başlangıç ve bitişlerinde en az 60 cm genişliğinde uyarıcı duyumsanabilir yüzey yapılmalı
	Rampa	<ul style="list-style-type: none"> -Yaşlı, engelli, hamile ve çocuklar düşünüldüğünde ideal rampa eğimi %5 iken 10 m'nin altındaki mesafelerde maksimum %8, üstündeki mesafelerde ise maksimum %6 rampa eğimi kullanılmalı - Rampalar tekerlekli iki sandalyenin iki yönlü geçişine olanak verecek şekilde minimum net geçiş genişliği olan 180 cm genişliğinde yapılmalı
	Döşeme Elemanları	<ul style="list-style-type: none"> -Zeminini kapladığı alandaki işleve uygun malzeme seçimi yapılmalı -Sağlam, dayanıklı ve ekonomik olmalı -Rengi, dokusu kısacası özellikleri alana estetik değer katmalı ve konfor sağlamalı -Kolay temizlenebilir malzemeler tercih edilmeli -Yer yer bulunduğu alanın sınırlandırılmasına veya tanımlanmasına katkı sağlamalı
ÇEVRELEME ELEMANLARI	Bitkisel Elemanlar	<ul style="list-style-type: none"> -Tek tip bitki kullanımından kaçınılmalı, kullanılan diğer donatı ve çevreye uyumlu bitkisel elemanlar tercih edilmeli -Kullanılan bitkisel elemanlar çevreleme etkisi oluşturacak sıklıkta ve dokuda olmalı -Kullanılan bitkilerin dal ve yaprakları geçişe engel olmamalı
DONATI ELEMANLARI	Aydınlatma Elemanı	<ul style="list-style-type: none"> -Yaya yollarında 3-4 m olması gereken aydınlatma elemanı yüksekliği, sokaklarda 4,5-6 m ve caddelerde ise 7,5-9 m arasında olmalı -Park ve bahçelerde kullanılan alçak aydınlatma elemanlarının boyu 100 cm geçmemeli, yüksek aydınlatma elemanları ise 240 cm'den az olmamalı -Karanlık alan oluşumunu engelleyecek aralıkta ve sayıda yerleştirilmeli
	Oturma Elemanı	<ul style="list-style-type: none"> -Oturma yerinin yerden yüksekliği yaklaşık 45 cm olmalı -Oturma elemanı genişliği 40-50 cm olmalı -Arkalık tek kişide 55 cm, iki kişide 155 cm olmalı -Kolçak, oturulan alanın 21,5-22,8 cm üstünde olmalı -Oturma elemanlarının en az bir yanında tekerlekli sandalye kullanımı için minimum 120cm boşluk bırakılmalı

Bildirim Panoları	<ul style="list-style-type: none"> -Ayakta duran bir insana göre okumaya engel olmayacak şekilde 2,1-2,5m yüksekliğinde olmalı -Görsel erişim ve bilgilendirmeyi sağlaması için uygun boyut ve konumda olmalı -Kullanılan pano ve direkler, diğer donatılara ve çevreye uyumlu olmalı -Bilgilendirme işaret ve sembollerinin kolay anlaşılması için klasik renkler kullanılmalı
Çöp Kutusu	<ul style="list-style-type: none"> -Çöp kutusunun boyu 90-120 cm arasında olmalı -Genellikle sirkülasyon üzerinde konumlandırılan çöp kovaları suyu geçirmemeli, çöpleri korumalı ve koku yayılmasını önleyecek kullanışlı kapağa sahip olmalı
Çocuk Oyun Elemanları	<ul style="list-style-type: none"> -Oyun alanları çocukların doğa ile bütünleşmesine olanak sağlamalı ayrıca çocukların fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarına cevap vermeli -Çocuk oyun alanlarında yer alan ekipmanlar çocukların antropometrik verilerine uygun olmalı -Donatı ve zemin kaplama malzemelerinde çocukların güvenliği esasına uygun malzeme seçilmeli -Kayma ve düşme riskini minimum seviyeye indirecek malzeme tercih edilmeli ve merdivenler döndürülmemeli -Güvenlik amaçlı salıncaklarda arkalık ve ön kısımda bariyer kullanılmalı -Kaydırakların bitişi düşüşü engelleyecek şekilde olmalı -Çocuk oyun alanlarında yer alan merdivenlerin riht yüksekliği 15 cm'yi geçmemeli ve basamak genişlikleri en az 14 cm olmalı

Seçilen park-bahçeler; büyük ölçekli, donatı sayısı ve çeşitliliğinin fazla olan, yer yer özgün aktivite ve donatı barındıran alanlardır. Örneğin 580 bin m²'lik Meram Millet Bahçesinde 40 bin m²'lik alana konumlandırılan engelli-engelsiz çocuk oyun bölümünde 135 adet donatı yer almaktadır. Ayrıca çalışma alanları içerisinde yer alan çoğu donatı, klasik olarak adlandırılan ve hemen her kentsel ortamda karşılaşılan ekipmanlardan oluşmaktadır. Bundan dolayı çalışma alanlarında yer alan tüm donatıların ergonomik olarak incelenmesine üst ölçekten başlanmış ilk olarak park içerisindeki konumları, sayıları, malzeme seçimi gibi genel özellikleri değerlendirilmiş ve ardından gerekli görülen donatıların metre yardımıyla ölçümleri yapılmıştır. Alanda yapılan ölçümler, Meram ve Selçuklu Belediyelerinden alınan uygulama projesi ve raporlar ile desteklenmiş ve Tablo 1'de yer alan ergonomik standartlarda dikkate alınarak nesnel şekilde değerlendirilmiştir. İlave olarak alanda yapılan gözlem ile -örneğin gece aydınlatmasının

yeterliliği- nesnel verilere öznel yorumlar getirilmiş ve fotoğraflar ile desteklenmiştir.

Analiz çalışmasının ardından çalışma alanlarına dair olumlu ve olumsuz yönler vurgulanmıştır. Son olarak gözlemlenen eksik ve yetersiz durumlara yenileme, değiştirme, düzenleme gibi öneriler geliştirilmiştir.

4. Bulgular

Çalışma alanı Konya kenti Selçuklu İlçesinde yer alan Selçuklu Kanyon Park ile Meram İlçesinde bulunan Dutlu Koruluğu Meram Millet Bahçesi ve 80 Binde Devr-i Âlem Parkından oluşmaktadır. Kapladıkları alan, içerdikleri aktivite ve tasarım konseptleriyle Konya halkının yoğun ilgi gösterdiği parkların konumu Şekil 1'de belirtilmiştir.

Şekil 1. Konya Kent Merkezi-Çalışma Alanı İlişkisi (Anonim a, 2019)

4.1. Selçuklu Kanyon Park

Kent kimliği ve kültürü açısından klasik park anlayışından farklı belirli bir konsept çerçevesinde modern ve fonksiyonel olarak inşa edilmiş olan Selçuklu Kanyon Park, toplumsal ihtiyaçların karşılandığı özellikli bir park olmasından dolayı çalışma alanı olarak tercih edilmiştir. Park, Selçuklu İlçesi Yazır Mahallesi'nde yer almaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. (a) Kanyon Park Genel Görünüm (b) Selçuklu Kanyon Park Konumu (Anonim b, 2019)

Moloz yığınları ve çöplerin bulunduğu eski taş ocağı alanının çevresel dönüşümü ile yapılan Park, adını içerisinde bulunan kanyondan almaktadır. Çiçek bahçesi görünümündeki Kanyon Park içerisinde iğne ve geniş yapraklı ağaçlar, süs bitkileri, farklı renk ve türde 93 bin adet çiçek ile 51 bin 291 m² yeşil alan bulunmaktadır. 900 m koşu ve yürüyüş yolu, su havuzları, spor alanları, mescit, kafeterya, restoran, piknik alanları, basketbol ve futbol sahası ve çocuk oyun alanlarının bulunduğu parkta 26 bin 250 m² sert zemin yer almaktadır. Taş ocağından kalma tepelerin ve zemindeki eğimin yer yer

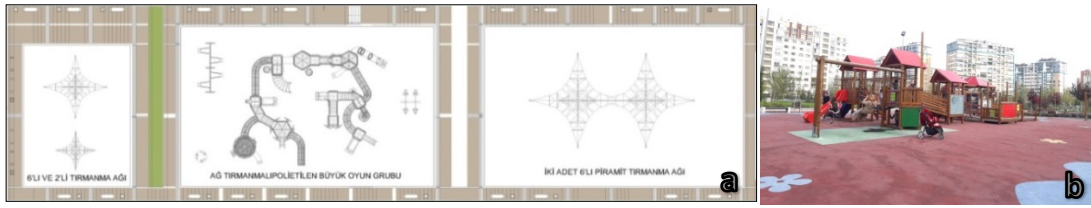
korunduğu alanda dinlenme, gezme, piknik, spor gibi farklı işlevlere yönelik donatıların bir arada bulunduğu organik ve çok fonksiyonlu bir park oluşturulmaya çalışılmıştır (Şekil 3)(Anonim c).

Şekil 3. Çalışma Alanı İçerisinde Bulunan Kullanım Alanları-Odak Noktalar (Selçuklu Belediyesi, 2019)

Tasarım Alanının Değerlendirilmesi

Selçuklu Kanyon Park içerisinde yer alan oyun alanlarının büyük çoğunluğu bir arada planlanmış olup restoran önü ve dış kullanıma yönelik girişe yakın konumlandırılmış oyun alanları da mevcuttur. Parkın güneybatı bölümünde futbol ve basketbol sahası ile fitness alanlarına yakın konumlandırılan çocuk oyun alanı; 665.84m² alanda 2'li 6 metrelik piramit tırmanma ağı, 651 m² alanda ağ tırmanmalı polietilen büyük oyun grubu, 4'lü tahterevalli, 4'lü salıncak ve döner platform ile 244,80 m² alanda 6 ve 2.5 metrelik piramit tırmanma ağından oluşmaktadır (Şekil 4). Üç bölüm şeklinde tasarlanan çocuk oyun alanı farklı yaş gruplarına uygun boyutlandırılmış olup zeminleri emici ve estetik görünümlü tartan malzeme ile kaplanmıştır. Farklı giriş noktalarından erişimin sağlandığı oyun alanı, restoran ve su ögesine yakın konumlandırılmıştır. Dış kullanıma yönelik tasarlanan 4 çatılı büyük oyun grubu 630 m² alana sahiptir (Şekil 5). Kuzeydoğu yönündeki giriş alanına yakın konumlanan park, yakın bölge halkının kısa mesafede oyun alanını kullanma ihtiyacı doğrultusunda yerleştirilmiştir. Ergonomik standartlara uygun ölçü ve boyutlara sahip oyun alanında donatı malzemesi polietilen, zemin kaplaması ise kauçuktur. Restoran önünde ise 4'lü salıncak ve 4'lü tahterevalliden oluşan bir oyun alanı mevcuttur (Şekil 5) (Selçuklu Belediyesi, 2019).

Şekil 4. (a) Selçuklu Kanyon Park Çocuk Oyun Alanı Vaziyet Planı, (b) Çocuk Oyun Alanı Görseli

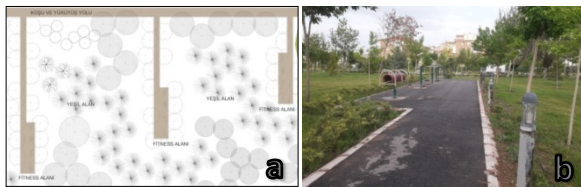

Şekil 5. (a) 4 Çatılı Büyük Oyun Grubu (b) 4'lü Salıncak ve Tahterevalli

Fiziksel aktivite alanlarının birbirine yakın konumlandırıldığı Kanyon Parkta 3 adet fitness alanı bulunmaktadır. Bu alanlarda TS standartlarına uygun hazır ekipmanlar kullanılmış olup gerekli bakım ve önlemlerin uygulanmamasından dolayı donatı ve aydınlatma elemanlarında (yerden yüksekliği 100cm) aşınmalar görülmektedir. Erişimin, yürüyüş ve koşu yolu üzerinden sağlandığı fitness alanı, asfalt malzeme ile kaplı olup esnek kullanıma uygun değildir (Şekil 6).

Şekil 7. (a) Spor Alanı Vaziyet Planı (b) Futbol Sahası Görseli

Şekil 6. (a) Fitness Alanı Vaziyet Planı (b) Fitness Alanı Görseli

Spor alanı içerisinde basketbol ve futbol sahası ile koşu yolu üzerindeki fitness aletleri yer almaktadır. Kanyon Park içerisinde güneybatı köşede konumlanan spor alanı diğer aktivite alanlarından soyutlanmıştır (Şekil 7). Güneydoğu yönünde yer alan giriş ile alana doğrudan ulaşım sağlanmaktadır. Yeterli sayıda otopark ve kent mobilyaları ile çevrelenmiş alanda bisiklet kullanımı için özelleşmiş bir yol bulunmamaktadır.

Arazi formuna ve eğimine uygun bir şekilde tasarlanan piknik alanına ulaşım doğu girişinden sağlanmaktadır (Şekil 8). 50 adet piknik masası ve pergoladan oluşan alanda piknik masalarında yer alan oturma biriminin yerden yüksekliği 45cm, oturma genişliği 30cm; masanın yerden yüksekliği 90cm, genişliği ise 80x190 cm'dir. Yaya yolları ile sınırlandırılan ve yeşil dokunun maksimum oranda korunduğu piknik alanı içerisinde piknik masalarının yanı sıra aydınlatma elemanları, çöp kutusu, bildirim panoları ve su çeşmesi gibi donatı elemanları da yer almaktadır.

Şekil 8. (a) Kanyon Park Piknik Alanı (Anonim c), (b) Piknik Alanı Kesiti

Taban Elemanları

Selçuklu Kanyon Park içerisinde yer alan kaldırımlar ortalama 10 cm yüksekliğinde olup yer yer 1-2 cm artıp azalmaktadır (Şekil 9a). Tekerlekli sandalye kullanımına uygun genişlikte (500 cm) olan kaldırımların başlangıç, bitiş ve bağlantı noktalarında rampa yer almakla birlikte bazı bağlantı noktalarına asfalt dökülmüş olması parkın estetik değerini zedelemektedir. Yaya yollarının genişliği 270-550 cm arasında değişmektedir. Ortalama %7 eğime sahip yaya yollarında (Şekil 9b) eğimin %12 ye kadar çıktığı yollarda mevcuttur. Yolların çoğunda eğim, yolun yarısında rampa ile çözülmüşken diğer yarısında ise merdiven kullanılmıştır (Şekil 9c). Yaya yolu kaplamasında yürümeyi kolaylaştırıcı ve takılmayı önleyici sarı, kırmızı, gri gibi farklı renklerde beton parke taşı kullanılmıştır. Farklı kullanıcı grupları dikkate alındığında yollarda görme engelli bireyler için herhangi bir kılavuz çizgisi bulunmamaktadır (Selçuklu Belediyesi, 2019).

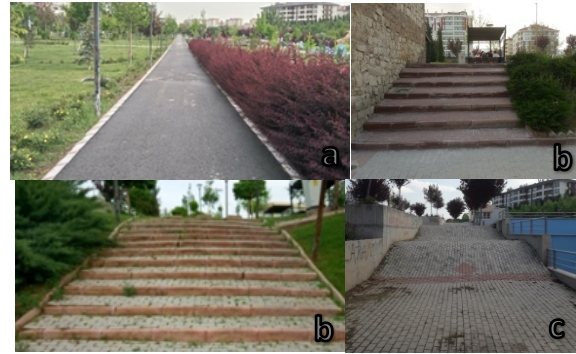

Şekil 9. (a) Kaldırım, (b) %7 Eğimli Yaya Yolu, (c) Yaya Yolu Üzerinde Rampa ve Merdiven Kullanımı

Bisiklet yolunun bulunmadığı Kanyon Parkta koşu ve yürüyüş yolu, 300 cm genişliğinde ve asfalt zemin kaplı olup beton bordür ile sınırlandırılmıştır (Şekil 10a). Fiziksel aktivite alanları etrafında ring yapan ve eğimin bulunmadığı koşu yolu boyunca

yeterli sayıda dinlenme alanı ve kent mobilyası bulunmaktadır.

Eğimli bir arazi yapısına sahip çalışma alanında bulunan yollarda ergonomik kullanım gereği merdiven ve rampa birlikte uygulanmıştır. Merdivenlerin değişen rıht yükseklikleri 15 cm'yi geçmeyip basamak genişlikleri ise 30 cm'dir. Merdivenlerde kullanılan döşeme malzemesi fonolit, beton ve parke taşı şeklindedir (Şekil 10b). Merdivenlerin başlangıç ve bitiş noktalarında görme engelli bireyler için hissedilebilir yüzey farklılaşması bulunmamaktadır. Kamusal alanlarda maksimum %8 olması gereken rampa eğimi Kanyon Parkta ortalama %7'dir. Arazi yapısından dolayı özelleşen bazı noktalarda tümsek kullanımı ile artan rampa eğimi, farklı kullanıcı grupları düşünülerek merdiven ve daha az eğimli rampa ile desteklenmiştir (Şekil 10c) (Selçuklu Belediyesi, 2019).

Şekil 10. (a) Koşu ve Yürüyüş Yolu, (b) Merdiven, (c) Tümsek

Kanyon Parkta kullanılan zemin kaplamaları, ergonomik standartlara göre kayma ve takılma sorunu oluşturmayan sertlik ve güvenlik açısından uygun özelliklere sahipken dayanıklılık ve kullanılabilirlik açısından yetersizdirler. Kullanılan donatı ve zemin kaplamalarının çoğunda gerçekleşen aşınma, paslanma, malzemeler arasındaki uyumsuzluk ve bağlantı noktalarının niteliksiz birleşimleri görsel algı üzerinde olumsuz etki oluşturmaktadır (Şekil 11).

Şekil 11. Zemin Kaplamaları ve Birleşim Noktaları

Donatı Elemanları

Belediyenin tüm kentte kullandığı standart kent mobilyalarının kullanıldığı parkta üç çeşit bank bulunmaktadır. Yaya yolu üzerinde 3m, koşu yolu üzerinde ise 15m aralıklarda yerleştirilen bu oturma birimlerinin sayısı 93 adet olup yan taraflarında tekerlekli sandalye yaklaşımı için gerekli mesafe bırakılmıştır. Yerden yükseklikleri 45cm, oturma yüzeyleri genişliği 50cm olan banklardan sadece koşu yolu üzerinde yer alanlarda sırt yaslama yeri bulunmaktadır (Şekil 12a). Bank ve kamelyaların yakınına konumlandırılan yeterli sayı (118 adet) ve mesafedeki çöp kutuları, yerden 100 cm yüksekliğinde ve su geçirmeye karşı dayanıklıdır (Şekil 12a). Alanda yer alan bilgilendirme panolarının yerden yüksekliği 250 cm olup görsel erişimi sağlayacak boyut ve renktedir (Şekil 12b) (Selçuklu Belediyesi, 2019).

Şekil 12. (a) Alanda Kullanılan Bank Çeşitleri ve Çöp Kutusu, (b) Bilgilendirme Panosu

Aydınlatma elemanları; boyutu, şekli, malzemesi ile gündüz parkın estetik değerini artırırken gece ise güvenlik ve görsellik açısından alanın ışıklandırmasını sağlamaktadır. Park içerisinde farklı boyut ve biçimlere sahip aydınlatma elemanlarının sayısı ve aydınlatma oranı ergonomik standartlara uygun iken kullanılan malzemelerde aşınma ve paslanma görülmektedir. Şekil 13'te yer alan görsellerin soldan sağa doğru uzunlukları; 490, 520 ve 100 cm'dir. Sayıları 8 adet olan su çeşmelerinin yerden yüksekliği 115cm iken musluğun yerden yüksekliği 80 cm'dir. Tekerlekli sandalye kullananlar içinde uygun yüksekliğe sahip su çeşmeleri diğer donatı elemanları ile uyum içerisinde (Şekil 13b).

Şekil 13. (a) Aydınlatma Elemanları ve Parkın Gece Işıklandırması, (b) Su Çeşmesi (Anonim d, 2019)

Selçuklu Kanyon Parkın dikkat çeken yanlarından biride farklı renk ve türde 93 bin adet çiçek ile 51 bin 291 m² yeşil alana sahip olmasıdır. Eski taş ocağından kalma molozların ve çöplerin yer aldığı atıl alanın dönüştürülmesi ile kentli için daha yaşanılabilir bir çevre oluşturulmuştur. Apartmanlar arasında kalan park; iğne ve geniş yapraklı bitkiler, süs bitkileri, yer örtücüler gibi farklı türde bitkiler ile botanik bahçesi görünümü kazanmıştır (Şekil 14) (Anonim c, 2019).

Şekil 14. Selçuklu Kanyon Park Yeşil Dokusu

Kanyon Parkta çevreleme elemanı olarak bitkisel elemanlar, çitler ve su ögesi kullanılmıştır. Kanyon ile park arası 5 bin metrekare su alanına sahip havuz ve fiskiyeler ile sınırlandırılmıştır. Piknik alanı ile havuzun yer aldığı alan teraslama ile ayrılmış ve güvenlik açısından sınır boyunca ahşap çevreleme elemanları kullanılmıştır. (Şekil 15a). Parkın etrafı ise beton üzeri panel çitlerle çevrelenmiş ve üzerleri ise sarmaşık bitkisi ile süslenmiştir. (Şekil 15b).

Şekil 15. Çevreleme Elemanları

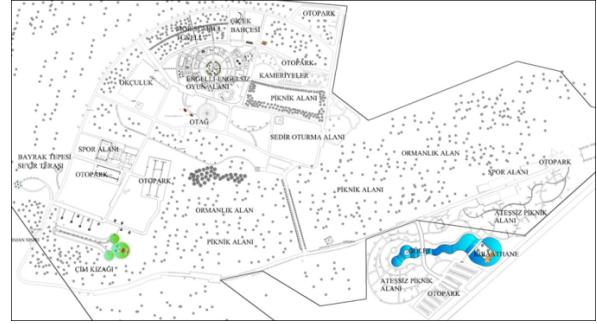
4.2. Dutlu Koruluğu Meram Millet Bahçesi

Meram Millet Bahçesi, şehrin gürültüsünden uzakta vatandaşların hoşça vakit geçirip eğlenebilecekleri ayrıca piknik yapabilecekleri 850 bin m²lik sosyo-kültürel bir aktivite alanıdır. Ana tema olarak belirlenen her yaş grubuna yönelik aktivite alanı barındıran, işlev ve kullanılan donatılar ile özgünlükler içeren, insan ile doğanın bütünleştiği, Meram İlçesi için simge değerinde olması gibi özelliklerinden dolayı Meram Millet Bahçesi, çalışma alanı olarak tercih edilmiştir. Meram İlçesi Karahüyük Mahallesi'nde yer alan park, kent merkezine 12 km uzaklıktadır (Şekil 16) (Anonim e).

Şekil 16. Dutlu Koruluğu Meram Millet Bahçesi Parkı

Daha önce tescillenmiş ormanlık alan olan bölgede proje kapsamında ateşli ve ateşsiz piknik alanları, yürüyüş-koşu yolları, çocuklara yönelik engelli ve engelsiz oyun alanları, gül ve lavanta bahçesi, bayrak tepesi, üzüm bağları, okçuluk tepesi, koruluk içerisinde meyve bahçesi, mor salkım tüneli, spor alanları, yapay gölet, kültürel etkinliklere yönelik tasarlanan Selçuklu otağı, çim kızıağı, Osmanlı çay bahçesi ve kırathane 80.6 hektarlık alan üzerine uygulanmıştır. Selçuklu, Osmanlı ve Erken Cumhuriyet dönemi mimarisinin harmanlanarak kullanıldığı Park; ergonomik standartlara uygunluğu, farklı kotlardaki arazi yapısı, alanda yer alan etkinlik çeşitliliği ve estetik görüntüsü ile kentsel yaşam kalitesini arttırmaktadır (Şekil 17)(Meram Belediyesi, 2019).

Şekil 17. Meram Millet Bahçesi Vaziyet Planı ve Alan Kullanımı (Meram Belediyesi, 2019)

Tasarım Alanının Değerlendirilmesi

Meram Millet Bahçesi içerisinde yer alan fonksiyonlar, araç ve yaya yollarının alan sınırlandırması şeklinde belirtilmiştir. Yaklaşık 900 bin m² alana sahip park içerisinde araç yollarının tüm park içerisinde varlığı ile erişilebilirlik sorunu ortadan kalkmıştır. 3 bölüm şeklinde tasarlanan projenin birinci bölümde yapay gölet, Meram Köprüsü, millet kırathanesi ve çay bahçesi, çocuk oyun alanı, spor ve fitness alanı ile ateşsiz piknik alanları yer almaktadır. İkinci bölümde mevcut ormanlık alan, revize edilerek ateşli piknik alanlarına dönüştürülmüştür. Son olarak üçüncü bölümde ise fiziksel ve kültürel aktivite alanları ile flora tanıtım alanı bulunmaktadır.

Birinci bölümde yer alan yapay gölet 10 bin m² olup gölet içerisinde kalacak ağaçlar korunmuş ve gölete doğal bir oluşum süsü verilmiştir (Meram Belediyesi, 2019). Millet kırathanesi bu gölet üzerine oturtulmuş ve bu mekâna erişim ahşap iskele ile sağlanmıştır. Fiziksel aktivite alanlarına oldukça uzak olan bu bölüm kendi içerisinde spor, fitness ve çocuk oyun alanları, çay bahçesi, göleti ve piknik alanları ile küçük bir park niteliğindedir (Şekil 18a). İkinci bölüm olan ormanlık ve ateşli piknik alanları, geniş alana yayılmıştır (Şekil 18b).

Şekil 18. (a) Birinci Bölüm; Giriş, Otopark, Gölet, Kıraathane, Oyun ve Spor Alanları İle Ateşsiz Piknik Alanları (b) Parka Ait Hava Fotoğrafı (Meram Belediyesi, 2019)

Farklı fiziksel kullanım durumlarına göre her yaş grubu çocuk düşünülerek tasarlanan çocuk oyun alanları, 58 farklı oyun grubuna ait 135 adet donatının yer aldığı engelli ve engelsiz oyun alanları ile piknik alanlarında yer alan küçük oyun parkları olmak üzere toplamda 40 bin m²'lik alana inşa edilmiştir (Şekil 19a). Bu oyun kompleksi içerisinde çocukların fiziksel, sosyal ve sanatsal yönlerini geliştirmeye yönelik oyun türleri farklı malzeme, biçim, boyut ve renkte ergonomik standartlara uygun kullanılmıştır. Oyun alanının hemen yanında konumlandırılan 1500 m²'lik Selçuklu Otağı, kültürel etkinlikler ve yöresel ürünlerin tanıtımı amacıyla kurgulanmış, boyutu ve biçimlenişi ile de tasarım konseptine uyum sağlamıştır (Şekil 19b).

Şekil 19. (a) Çocuk Oyun Alanı- Selçuklu Otağı Vaziyet Planı ve (b) Görşeli

Çalışma alanının doğu ve batı bölümlerinde yer alan toplam 4.261 m²'lik spor alanlarında futbol, voleybol, kum voleybolu, basketbol ve badminton oyun alanları bulunmaktadır. Spor alanlarının bir tarafında okçuluk tepesi yer alırken diğer tarafında ise bayrak ve seyir terası ile çim kızağı yer almaktadır (Şekil 20). 16 Türk Devletine ait bayrakların bulunduğu bayrak tepesi yüksekçe bir tepe üzerinde 2.114 m² alan üzerine uygulanmıştır. Manzaraya hâkim 557 m²'lik seyir terasında ise sincap konseptli özgün oturma birimleri vardır. Meram Millet Bahçesini ziyaret edenlerin en çok ilgi gösterdiği aktivite, Konya İlinde de bir ilk olan 2 adet 130 metre uzunluğundaki çim kızaklarıdır (Meram Belediyesi, 2019).

Şekil 20. Okçuluk Tepesi, Spor Alanı, Seyir Terası, Bayrak Tepesi, Çim Kızağı (soldan sağa)

Taban Elemanları

Meram Millet Bahçesi içerisinde yer alan kaldırımlar ortalama 17 cm yüksekliğindedir. Kaldırım ve yolların başlangıç, bitiş ve bağlantı noktalarında yer alan rampa, tekerlekli sandalye kullanımına elverişlidir (Şekil 21a). Kaldırımların zemin kaplaması olarak takılma ve düşme sorunu oluşturmayan, estetik desen ve görünümde; sarı, kırmızı ve gri renkte kumlmalı parke taşı kullanılmıştır. 200cm genişliğinde olan yaya yollarında eğim, çocuk ve engelli bireylerin kullanım zorluğu yaşamayacağı düşük seviyelerdedir. Organik forma sahip yaya yollarında zemin kaplaması olarak fiziksel ve görsel algıda farklılıklar oluşturan kumlmalı parke taşı, ahşap-beton veya ahşap-taş birlikteliği, ahşap ve çim üzeri taş kaplama malzemeleri kullanılmıştır (Şekil 21). Park alanının büyüklüğü ve yolların uzunluğundan dolayı merdiven kullanımına ihtiyaç duyulmayarak eğim rampalar ile çözülmüştür (Şekil 22).

Şekil 21. (a) Kaldırım-Yaya Yolu- Rampa İlişkisi (b) Ahşap Yaya Yolu (c) Çim Üzeri Taş Kaplı Yaya Yolu (d) Ahşap-Beton Kaplı Yaya Yolu (e) Taş-Ahşap Kaplı Yaya Yolu

Şekil 22. Araç ve Yaya Yolu

Dutlu Koruluğu Millet Bahçesi içerisinde gerek donatılar gerekse zemin kaplamaları renk, doku, boyut ve biçimlenişleri ile kullanıcılara farklı esnek ve estetik kullanım alanları oluşmasını sağlamıştır. Alanda kullanılan zemin kaplamaları kullanıcı grubu dikkate alınarak ergonomik standartlara uygun güvenli, dayanıklı ve kullanışlı malzemelerden oluşmaktadır (Şekil 23).

Şekil 23. Çocuk Oyun Alanında Kullanılan Farklı Nitelikte Kaplama Malzemeleri

Donatı Elemanları

Meram Millet Bahçesinde yer alan oturma bitimleri; klasik bank, büyük bank, kameriye, salıncaklı kameriye, sedir, piknik masası ve sincap konseptli oturma birimleri şeklindedir. Klasik görünüm ve standartlara sahip banklar (oturma yüzeyi 42x150 cm genişliğinde ve yerden yüksekliği 45 cm), park içerisindeki ana oturma birimlerini oluşturup yeterli sayı ve mesafelere yerleştirilmiştir. Kullanılan oturma elemanlarının iki yanında da tekerlekli sandalye kullanımı için yeterli mesafe bırakılmıştır. Ateşli piknik alanlarında 450 adet klasik piknik masaları (masa yüzeyi 72x190cm, yerden yüksekliği 76cm; oturma yüzeyi 28x190 ve yerden yüksekliği 42 cm) ve ateşsiz piknik alanlarında ise kameriyeler yer almaktadır. Özgün donatılar arasında yer alan büyük bank (1 adet), salıncaklı kameriye (5 adet) ve sincap konseptli oturma birimleri, fiziksel aktivite alanlarını içeren üçüncü bölümde yer almaktadırlar (Şekil 24 ve 25).

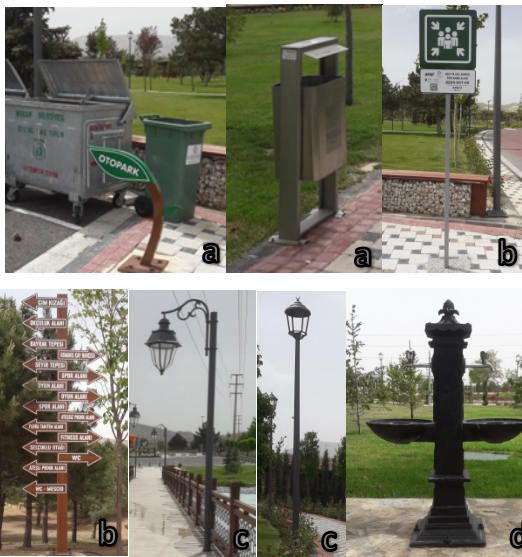

Şekil 24. (a) Bank (b) Büyük Bank (c) Kameriye (d) Salıncaklı Kameriye (Anonim f, 2019)

Şekil 25. (a) Sedir (b) Piknik Masası (c) Sincap Konseptli Oturma Birimleri

Yaya yolları ve aktivite alanlarında, yerden 100 cm yüksekliğinde klasik küçük çöp kutuları yer alırken otopark ve piknik alanlarında ise büyük boy çöp konteyneri yer almaktadır (Şekil 26a). Alanda yer alan bilgilendirme panoları (yerden yük. 250 cm) görsel erişimi sağlayacak farklı boyut, biçim ve renktedir (Şekil 26b). Yerden yükseklikleri 3 ila 12 metre arasında değişen aydınlatma elemanlarının biçim ve aydınlatma şiddeti, kullanıldığı alana göre farklılık göstermektedir (Şekil 26c). Tekerlekli sandalye kullanıcıları ve çocuklar için uygun standartlarda olan 42 adet su çeşmesinin yerden yüksekliği 110cm iken musluğun yerden yüksekliği 90 cm'dir (Şekil 26d).

Şekil 26. (a) Çöp kutuları (b) Bilgilendirme Panoları (c) Aydınlatma Elemanları (d) Çeşme

Konya'nın büyük yeşil alanları arasında yer alan Meram Millet Bahçesi daha önceleri tescillenmiş ormanlık alan olduğundan bünyesinde karaçam, sedir ve büyük bademlik alanları barındırmaktaydı. Alanda mevcut yeşil dokunun korunarak büyütülmesi amaçlanan tasarım anlayışıyla mevsimlik bitki, çalı ve süs bitkileri, meyve ağaçları ve daha birçok türde bitkilendirme çalışmaları yapılmıştır. Bu bitkilendirme alanları içerisinde Isparta gül bahçesi, lavanta bahçesi, Meram'ın simgelerinden olan üzümün bulunduğu bağ ve meyve bahçesi özelleşen flora tanıtım alanlarıdır (Şekil 27). Millet Bahçesinin etrafı tel örgü ve demir çitlerle çevrilmiştir. Park içerisinde ise alan sınırlandırmada ahşap pergolalar, bitkisel elemanlar, yollar, zemin kaplamaları kullanılmıştır (Meram Belediyesi, 2019).

Şekil 27. Meram Millet Bahçesi Flora Tanıtım Alanı

4.3. 80 Binde Devr-i Âlem Parkı

Kültür, tarih ve eğlencenin teknolojik yeniliklerle bulunduğu tematik bir park olan 80 Binde Devr-i Âlem Parkı, Konya İli Meram İlçesi Durunday Mahallesi üzerinde yer almakta olup ismini aldığı 80 bin m² alana inşa edilmiştir. Park, şehir merkezine 10 km uzaklıkta olup özel ve toplu taşıma araçları ile ulaşım sağlanmaktadır (Şekil 28) (Meram Belediyesi1, 2019).

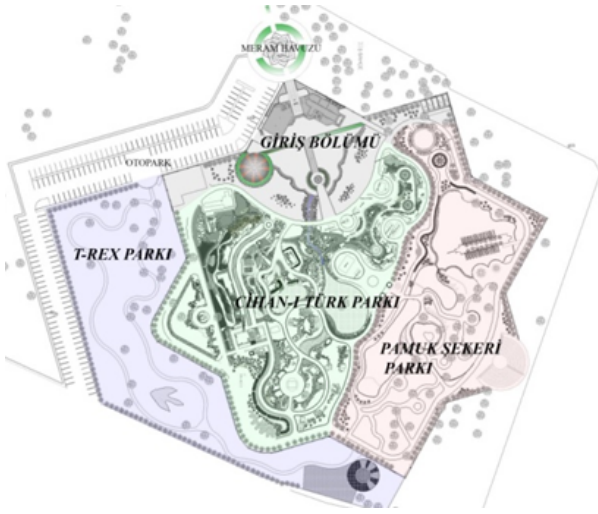

Şekil 28. 80 Binde Devr-i Âlem Parkı ve Konumu (Meram Belediyesi1, 2019)

Tasarım kurgusunda, Türklerin geçmişten günümüze dünya üzerinde yer alan yok olmuş veya varlığını koruyan mimari yapılarının ölçekli maketler halinde tanıtımının yapılması ve bu konuda halkın bilinçlendirilmesini sağlamak yer almıştır. Ayrıca Türk tarihine mal olmuş masal kahramanları, oyuncu ve komedyenlerin hafızalardan silinmemesi için açıklamalar eşliğinde heykellerinin yapılmasını sağlamak ve tarih öncesi dönemde varlıklarını sürdüren dinazor türlerine ait gerçek boyutlarıyla hareket ve ses özelliği içeren gerçeğe yakın maketlerinin bilgileriyle sunulması da konsept kapsamındadır (Meram Belediyesi1, 2019).

Üç etap şeklinde tasarlanan 80 Binde Devr-i Âlem Parkının birinci etabında minyatür maketlerin yer aldığı Cihan-ı Türk Parkı, ikinci etabında masal kahramanları ve yaşama alanlarının canlandırıldığı Pamuk Şekeri Parkı ve son olarak üçüncü etapta ise

dinozor maketleri ve canlandırmalarının yapıldığı T-Rex Parkı yapılmıştır (Şekil 29).

Şekil 29. 80 Binde Devr-i Âlem Parkı Vaziyet Planı ve Alan Kullanımı (Meram Belediyesi, 2019)

Tasarım Alanının Değerlendirilmesi

Konsept içeriğine göre etaplar halinde tamamlanan 80 Binde Devr-i Âlem Parkı dört bölümde incelenmiştir. Bu bölümler vaziyet planında da belirtildiği gibi giriş bölümü, Cihan-ı Türk Parkı, Pamuk Şekeri Parkı ve T-rex Parkından oluşmaktadır. Meram belediyesinin logosu şeklinde yapılan havuz ve Selçuklu kapısının karşıladığı giriş bölümünde restoran, idari bölüm, anı dükkânı, çocuk oyun alanı, gölet, Meram Köprüsü ve teknik birimler yer almaktadır (Şekil30).

Şekil 30. (a) Giriş Bölümü- Meram Yıldızı Havuzu ve Selçuklu Kapısı (b) Meram Köprüsü

Giriş bölümüyle bütünleşen Cihan-ı Türk Parkında (Minyatür Parkı), Türklerin geniş coğrafyalar boyunca oluşan köklü medeniyetinin izlerini taşıyan önemli mimari eserlerin tanıtımı ile Türk mimarlık tarihinin zihinlerde canlı kalması amaçlanmıştır. Bu bölümde Anadolu Hisarı, Selimiye Cami, Mevlana Türbesi, Taç Mahal gibi 120 adet önemli mimari yapının ölçekli minyatürleri, sınırlandırılan çim alanlar üzerinde sergilenmiştir. Konya İlinde yer alan eserlerin minyatürleri 1/20 ölçekte iken diğer eserlerin minyatürleri 1/25 ölçektedir. Böylece eserin sınıflandırılması boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir. Tarihi yapıların minyatürleri dışında alanda 2 adet kuru yük gemisi, 2 adet yolcu vapuru, konteynır gemisi, 3 adet tarihi gemi, 6 adet hareketli lokomotif ve vagonlarının minyatürleri ile Fatih Sultan Mehmet, Mustafa Kemal Atatürk, Mimar Sinan gibi 13 Türk büyüğüne ait kaide de yer almaktadır (Şekil 31 ve 32) (Anonim f, 2019; Meram Belediyesi1, 2019).

Şekil 31. Cihan-ı Türk Parkına Ait Görseller (Anonim g, 2019)

Şekil 32. Cihan-ı Türk Parkına Ait Görseller (Anonim g, 2019)

Pamuk Şekeri Parkı (Masal Parkı), daha çok çocuklara yönelik tasarlanmış bir bölümdür. Birçoğumuzun çocukken izledi veya dinlediği masal kahramanları bu bölümde en ince ayrıntısına kadar canlandırılmaya çalışılmıştır. Kahramanların doğal yaşam ortamları ve masalın konusuna göre oluşturulan alan ve kullanılan malzemeler farklılık göstererek çocukların masal diyarında hoşça vakit geçirmeleri amaçlanmıştır. Her kullanıcı grubu düşünülerek boyutlandırılan alanda Pamuk Prenses,

Nasreddin Hoca gibi çeşitli masal kahramanları canlandırılmıştır. Ayrıca alanda geçmişten günümüze Türk komedyenlere ait mumyalar, masal okuyan çocuklar ve masal anlatan ağaçlar yer almaktadır. Masal Parkında yer alan farklı kotlardaki havuzlar ile 51 metre uzunluğundaki Osmanlı kadirga gemisi, alanın görsel algısını etkilemiştir (Şekil 33) (Meram Belediyesi1, 2019).

Şekil 33. Pamuk Şekeri Parkına Ait Görseller

T-Rex Parkı (Dinozor Parkı), bilimsel bulgu ve verilere göre uyarlanmış tarih öncesi dönemde yaşamış olan dinozora ait figürleri ve kafeteryayı içermektedir. Orijinal boyutlarına göre yapılmış 3 ila 12 metre boylarındaki dinozor maketleri; buldukları yerde hareket etme, ses çıkarma gibi özellikleri ile gerçekçi bir görünüm oluşturmaktadırlar. Park içerisinde 44 farklı türe ait 51 dinozor maketi sergilenmektedir. Her kullanıcı grubuna hitap eden alan özellikle çocukların 3 boyut algılarını arttırmaktadır (Şekil 34) (Meram Belediyesi1, 2019).

Şekil 34. T-Rex Parkına Ait Görseller

Taban Elemanları

80 Binde Devr-i Âlem Parkı içerisinde yer alan kaldırımlar, 7-10 cm arasında değişen yüksekliklerde olup yer yer 1-2 cm artıp azalmaktadır. Konsept gereği oluşturulan sergileme alanları dışında kalan her yer yaya yolu olarak kullanılmaktadır. Tekerlekli sandalye kullanımı için uygun genişlikte (220cm) olan yaya yollarında bank ve çöp kutularının yer alması yol genişliğini daraltmakta ve aynı anda iki tekerlekli sandalye geçene engel olmaktadır. Yaya yolunun her iki tarafında su oluklarının bulunması bağlantı noktalarında tekerlekli sandalye kullanıcıları için zorluk oluşturabilmektedir. Zemin kaplaması olarak taş kaplama ve beton blokların kullanıldığı yaya yollarında gerekli düzlüğün sağlanmamış olması ve yer yer niteliksiz malzeme birleşimlerinden oluşan engeller ergonomik rahatlığı azaltmaktadır (Şekil 35).

Şekil 35. Yaya Yoluna Ait Görseller

Parkın giriş bölümünde yer alan Meram köprüsünden Cihan-ı Türk Parkına geçişte, çocuk oyun alanında ve amfi tiyatrosunun olduğu kısımda merdiven ve rampa uygulaması yer almaktadır. Giriş bölümünde yer alan merdivenlerin rıht yüksekliği 16 cm, basamak genişliği ise 30 cm'dir (Şekil 36a). Yükseltilmiş bir alanda yer alan çocuk parkı tek çatılı standart donatılardan oluşmaktadır (Şekil 36b). Bu alana yalnızca beton kaplı rampa ile ulaşılması ayrıca rampa-yol bağlantısında su oluğunun bulunması kullanıcılar için sorun oluşturmaktadır. Amfi-tiyatro ve Kadirga gemisinde de rampa birleşim noktalarında erişim sorunu bulunmaktadır (Şekil 36c ve 36d).

Şekil 36. (a) Meram Köprüsü Üzerinde Merdiven-Rampa (b) Çocuk Parkında Kullanılan Rampa (c) Amfi-Tiyatro Alanında Kullanılan Rampa (d) Kadirga Gemisine Çıkışta Rampa Uygulaması

Donatı Elemanları

80 Binde Devr-i Âlem Parkında yer alan oturma birimleri klasik kent mobilyalarından oluşmaktadır. Üç çeşit bankın yer aldığı parkta bankların yerden yüksekliği 40-45 cm, genişliği ise 50 cm'dir (Şekil 37a). Görsel bütünlüğün yakalanamadığı bankların her iki yanında da tekerlekli sandalye kullanımı için uygun mesafe bırakılmıştır. Yaya yolu üzerinde yeterli sayı ve mesafede bulunan tek tipteki çöp kutuları yerden 65 cm olup ergonomik standartlara (90-120cm) uygun bulunmamıştır (Şekil 37b).

Şekil 37. (a) Parkta Yer Alan Bank Çeşitleri, (b) Çöp Kutusu

Alanda bilgilendirme işlevi panolar ve kiosklar tarafından yapılmaktadır. Yerden 140 cm yüksekliğinde olan bilgilendirme ve yönlendirme

panoları park konseptine uygun renk ve biçimdedir (Şekil 38a). Yalnızca Cihan-ı Türk parkında bulunan kiosklar, alanda yer alan mimari yapıların bilgilendirmesini 6 farklı dilde sunmaktadır (Şekil 38b). Yerden yüksekliği 640 cm olan aydınlatma elemanları, alanda nitelikli aydınlanma oluşturacak sayıdadır (Şekil 38c).

Şekil 38. (a) Bilgilendirme Panosu (b) Kiosk (c) Aydınlatma Elemanı ve Gece Aydınlanması (Anonim g, 2019)

80 Binde Devr-i Âlem Parkı, Meram İlçesinin yeşil dokusunu yansıtan parklar arasındadır. Parkta yer alan minyatür-maketler çim alan üzerinde sergilenmekte ve görsel algıya engel olmayacak nitelikte ağaç ve bitki türleri ile yeşil doku desteklenmektedir (Şekil 39a). Farklı tür, renk ve boyutta bitkisel elemanların kullanıldığı T-rex parkı bir orman havasına bürünmüştür. Çevreleme elemanı olarak park-dış mekân ayrımı beton duvar ile sağlanmış park içerisinde ise ağaçlar, minyatür ve duvarlar kullanılmıştır (Şekil 39b).

Alanda bilgilendirme işlevi panolar ve kiosklar tarafından yapılmaktadır. Yerden 140 cm yüksekliğinde olan bilgilendirme ve yönlendirme

Şekil 39. (a) 80 Binde Devr-i Âlem Parkı Yeşil Dokusu (b) Çevreleme Elemanı

5. Sonuçlar ve Öneriler

Kentsel dış mekânlar, insan ve kent üzerinde etkili olan toplumun ortak toplanma alanlarıdır. Bu alanların insan ve çevreye uyumlu tasarım anlayışı ile ergonomik standartlara sahip olması gerekmektedir. Kentsel dış mekânlar arasında yer alan, kent kimliği ve kültürü üzerinde etkili olan park-bahçeler, kullanıcı istek ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda klasik park anlayışından sıyrılıp yenilikçi tasarım yaklaşımları ile özgünlüklere sahip olmalıdır. Park-bahçeler tüm kullanıcı profillerine sahip kentsel alanlar olduklarından, her kullanıcı gereksinimleri göz önünde bulundurulmalıdır. Çalışma alanları tercih edilirken özgü tasarım yaklaşımları barındıran ve yakın dönemde yapımı tamamlanan parklar tercih edilmiştir. Yerinde yapılan incelemeler sonucunda parkların belirli konseptler çerçevesinde planlandığı ve farklı görsel, algısal, erişilebilirlik ve estetik değerlere sahip olduğu gözlemlenmiştir.

İlk incelen Selçuklu Kanyon Park, eski taş ocağı alanında bulunan moloz yığınları ve çöp birikintilerinin yöre halkının ihtiyaçları doğrultusunda "Daha Yaşanılabilir Çevre" konseptine göre tasarlanması ile dikkat çekmektedir. Eğimli arazi yapısı ve taş ocaklarından kalma kayaların tasarım kurgusunu belirlediği park; yeşil dokusu, doğal oluşum, modern ve fonksiyonel yaklaşımıyla öne çıkmaktadır. Tasarım alanını detaylı incelediğimizde küçük sorunlar ile karşılaşmıştır. Kullanılan zemin ve donatı malzemelerinin dayanıklılıklarının yetersizliği sonucu aşınma ve paslanmaların olması, yaya yolu birleşim noktalarında malzeme uyumsuzluğu ve niteliksiz birleşimler, tüm kullanıcı profili dikkate alındığında rampa eğimlerinin standartlara uymasına rağmen yürümeyi zorlaştırıcı oranlarda tutulması, yer yer niteliksiz ve konsept ile uyumsuz donatı elemanlarının bulunması gibi olumsuzluklar gözlemlenmiştir. Tüm bu olumsuzluklara bakım-onarım, malzeme değişimi, niteliksiz donatıların kaldırılması gibi küçük dokunuşlar yapılırsa park, daha kullanışlı ve estetik hale gelecektir.

Tescilli ormanlık alan ve çevresinin tasarım alanı olarak seçildiği Dutlu Koruluğu Meram Millet Bahçesi, son yıllarda ülke genelinde yaygınlaşan millet bahçesi konseptiyle geliştirilmiştir. Tasarım alanı büyüklüğü, aktivite çeşitliliği, özgün tasarım yaklaşımları ve donatı elemanlarının kullanımı ile farklı kullanıcı gruplarının istek ve ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan Meram Millet Bahçesi, Konya kentinin çeperinde yer almaktadır. Parka henüz toplu taşıma araçlarının sefer düzenlenmemesi, erişim noktasında yaşanan en büyük problem olarak ön plana çıkmaktadır. Bunun yanında tasarım alanının çok büyük bir arazi üzerinde yer alması park içerisindeki yaya erişimini sınırlandırmaktadır. Kültürel, sosyal, tarihi, eğlence ve fiziksel aktivite mekânlarının bir arada bulunduğu parkta, çim kızağı gibi Konya'da ilk kez uygulanan aktiviteler ve özgün donatı elemanları da (sedir, büyük bank, sinap konseptli oturma birimi vb.) bulunmaktadır. Millet Bahçesine erişim/ulaşımın yanında, parkın büyük olmasından dolayı, park içi ulaşım en büyük sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun park alanı içerisinde yer alan golf arabaları ile çözülmeye çalışılmıştır.

Kültür, tarih ve eğlencenin bir arada yer aldığı 80 Binde Devr-i Âlem Parkı; önemli tarihi eserlerin maketlerinin yer aldığı Minyatür Parkı, tarih öncesi döneme ait hayvanların canlandırıldığı T-Rex Parkı ve masal kahramanlarının anlatıldığı Pamuk Şekeri Parkı ile Türkiye'de ilk olma özelliği göstermektedir. Park, tarihi ve kültürel bilgilendirmeyi amaçlayan tasarım konsepti ile farklı kullanıcı gruplarının ilgisini çekmektedir. Cihan-ı Türk Parkı ile Masal Parkında yer alan minyatürler tüm kullanıcı grupları ve görsel erişim dikkate alınarak boyutlandırılmıştır. T-Rex Parkında yer alan ve bilimsel bulgulara göre uyarlanan dinazor minyatürleri, ziyaretçilerin 3 boyut algılarını arttırmaktadır. Park genelinde yer alan kentsel donatı elemanları, standart boyutlarda olup ergonomik verilere uygundur. 80 Binde Devr-i Âlem Parkı incelendiğinde en büyük problemin zemin düzlüğü ve kaplama malzemeleri ile rampalarda olduğu tespit edilmiştir. Özellikle T-Rex parkında yer alan taş kaplama zemin, farklı kullanıcı grupları dikkate alınarak en kısa sürede yenilenmelidir. Aynı şekilde rampa malzemesi ve rampa önünde yer alan su oluklarının oluşturduğu sorunlar da nitelikli malzeme kaplamaları ile çözüme kavuşturulmalıdır.

Seçilen parkların ergonomi kriterlerine göre incelendiğinde en nitelikli parkın Meram Millet Bahçesi olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın, günümüzde halen var olan ya da yapılmakta olan parklar için bir altyapı oluşturacağı düşünülmektedir. Ayrıca incelenen örneklerde

gözlemlenen ve eksik ve yetersiz bulunan donatılar ile malzemelerin yenilenecek /değiştirilerek kullanıcılarına en etkin bir biçimde fayda sağlaması çalışmanın ulaşması istenen yönünü oluşturmaktadır.

Bu çalışma ile elde edilen sonuç; insan odaklı kentsel dış mekânlar oluşturulurken dikkat edilmesi gereken kavramsal, mekânsal ve donatısal nitelikleri anlamak temel gerekçe olmalıdır. Sonuçta kentsel mekânlarda yapılan, yapılmakta olan mekânlar ile donatıların niteliklerin sorgulanması gelecek perspektifte yapılması planlanan yapılara anahtar niteliği taşıyacaktır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Kaynaklar

Akın, G. ve Koca, B. (2002). Ergonomide Antropometrinin Önemi. Standart Dergisi, 490, 43-46.

Akın, G. ve Koca, B. (2004). Ergonomik Tasarım ve Tasarımda Ergonomik Kriterler. Standart Dergisi, 510, 79-83.

Akol, E. (2006). Kent Mobilyaları Tasarım ve Kullanım Süreci. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Altuğ, İ. ve Gülgün, B. (2006). *İzmir Kıyı Bandı Uygulamalarında Ergonomik Standartlara Uygunluğun Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma*. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 43(1) s. 145-156, ISSN 1018-8851.

Anonim a. Konya Kenti Earth Görüntüsü. (2019).

Erişim Adresi:

https://yandex.com.tr/harita/101474/konya/?from=morda_new&l=carparks&ll=32.664171%2C37.883049&z=11. Erişim Tarihi: Nisan 2019.

Anonim b. Kanyon Park. (2019). Erişim Adresi:

<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=126171>. Erişim Tarihi: Mayıs 2019.

Anonim c. Selçuklu Kanyon Park. (2019). Erişim

Adresi:<http://www.bununadiask.com/projeler/sehit-savci-hakan-kilic-kanyon-parki/>. Erişim Tarihi: Mayıs 2019.

Anonim d. Konya-Kanyon Park. (2019). Erişim

Adresi:<http://www.selcuklu.bel.tr/ilcemiz/detay/305/selcuklu-kanyon-park.html>. Erişim Tarihi: Mayıs 2019.

Anonim e. Dutlu Koruluğu Parkı. (2019). Erişim Adresi:<http://www.meram.bel.tr/icerik/18/2553/dutlukir-kultur-parki.aspx>. Erişim Tarihi: Mayıs 2019.

Anonim f. Meram Dutlu Koruluğu Parkı. (2019).

Erişim Adresi:

<https://tr.foursquare.com/v/dutluk%C4%B1r-piknikalan%C4%B1/5210e1f111d226cf7a6155c4/photos>. Erişim Tarihi: Mayıs 2019.

Anonim g. 80 Binde Devr-i Âlem Parkı. (2019).

Erişim Adresi:

https://yandex.com.tr/harita/101474/konya/?from=morda_new&ll=32.413785%2C37.829495&mode=search&oid=160731610562&ol=biz&z=18.

Erişim Tarihi: Mayıs 2019.

Arat, Y. Kurumak, M. (2019). Türkiye’de Stadyum Yapılarına Uluslararası Standartlar Çerçevesinden Bir Bakış: Konya Stadyumları Seyirci Ergonomisi Analizi. Ergonomi, 2 (1) , 49-68 . DOI: 10.33439/ergonomi.481126

Aydoğdu, H. (2017). Kentsel Donatı Elemanlarının Peyzaj Mimarlığında Kullanımı. Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Chapanis, A. (1995). Ergonomics in Product Development: A Personal View. Ergonomics, 38 (8): 1625-1638.

Durgun, B. (2010). Ergonomik Tasarımda Antropometrik Modelleme: Uyum, Konfor ve Estetik. 16. Ulusal Ergonomi Kongresi Bildiriler Kitabı, 151-158, Çorum.

Grandjean, E. & Jenni, M. & Rhiner A. (1988). Eine Indirekte Methode Zur Erfassung Des Komfortgefühls Beim Sitzen. Internationale Zeitschrift für Angewandte Physiologie Einschliesslich Arbeitsphysiologie.

Kahraman, M. F. (2013). Türkiye’ de Antropometrik Verilere Göre Ofiste Ergonomik İşyeri Tasarımı. İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Ankara.

Karatay, A. (2009). *Peyzaj Mimarlığı Antropometri İlişkisi: İstanbul Örneği*. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ.

Karayılmazlar, A. S. (2017) *Kamusal Alanların Kentsel Ergonomi Açısından İrdelenmesi, Bartın Örneği*. Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Bartın.

Ergonomi 3(2), 55 - 73, 2020

Kaya, Ö. ve Özok A. F. (2017). Tasarımda Antropometrinin Önemi, *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 5(0), 309-316.

Külekçi, E. A. (2018) *Erzurum'da Kentsel Mekânlarda Kullanılan Bazı Kent Donatı, Zemin ve Bitkisel Elemanlarının Ergonomik Ve Antopometrik Yönden İncelenmesi*. Atatürk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi ATA Planlama ve Tasarım Dergisi, Cilt:2, Sayı:2.

Meram Belediyesi, Park ve Bahçeler Müdürlüğü. (2019). Meram Millet Bahçesi Proje, Şartname, Rapor ve Hava Fotoğrafları, Konya.

Meram Belediyesi1, Park ve Bahçeler Müdürlüğü. (2019). 80 Binde Devr-i Âlem Parkı Proje, Rapor ve 3d Fotoğrafları, Konya.

Oborne, D. J. (1995). *Ergonomics at Work. Human Factors in Design and Development*, Chichester, 3rd ed., New York.

Parsons, K. C. (2000). Environmental, Ergonomics; A Review of Principles. *Method and Models, Applied Ergonomics*, 31, 581-594.

Selçuklu Belediyesi, Park ve Bahçeler Müdürlüğü. (2019). Kanyon Park Proje ve Şartnamesi, Konya.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, (2011). Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı. Ankara.